

Det grønne hus (Nørgaards Højskole)

(klikbar)

- Ansøgning om støtte til 'Det grønne hus'
- Langsigtet plan for nybyggeri og renovering af Nørgaards Højskole



Bjerringbro, d. 4. juni 2024

Ansøgning om støtte til byggeri

Kære byrådsmedlemmer

I maj 2021 ansøgte Nørgaards Højskole forgæves Viborg Kommune om tilskud til opførelse af vores nye spise- og forsamlingsal samt til udvidelse og renovering af højskolens køkken.

Dernæst besøgte borgmester Ulrik Wilbek højskolen i oktober 2022, hvor vi havde en god dialog om de næste års planer for renovering og nybyggeri på højskolen.

Køkkenet og den nye spise- og forsamlingsal står nu færdigt, og i den mellemliggende tid har vi udviklet på næste fase af vores langsigtede plan, som indeholder opførelsen af en ny undervisningsbygning, "Det grønne hus".

Derfor tillader vi os hermed at fremsende en projektbeskrivelse og samtidig ansøge Viborg Kommune om 10 mio. kr. til opførelse af "Det grønne hus".

Vi vedhæfter også højskolens langsigtede plan for renovering og nybyggeri. Til de øvrige projekter, som er beskrevet heri, rejser vi pengene på anden vis, gennem fonde og ved egenfinansiering.

Med venlig hilsen

Karen Friis
Forstander

DET GRØNNE HUS



Nørgaards
Højskole
juni 2024

Indhold

Kort fortalt.....	1
Om Nørgaards Højskole.....	3
Hvorfor naturvidenskab?.....	6
Hvad betyder det for Viborg?.....	7
Det grønne hus - projektbeskrivelse.....	9
Placering og faciliteter.....	14
Grønne fag.....	15
Tidsplan.....	20
Budget.....	21

KORT FORTALT

Nørgaards Højskole ansøger hermed Viborg Kommune om et anlægstilskud i 2025-26 på 10 mio. kr. til opførelse af “Det grønne hus”

Det går godt på Nørgaards Højskole:

- Økonomien er solid
- Aktivitetsniveauet er højt med omkring 40-45.000 overnatninger om året
- Vi har både unge elever (18-28 år), ugekursister (55+) og udlejningskunder
- Vi er en stor arbejdsplads med 45 fastansatte og lige så mange løstansatte
- Som lokal kulturinstitution inviterer vi indenfor til et væld af åbne arrangementer
- Vi er gode til at skabe fællesskaber, hvor unge og ældre fra hele landet mødes og finder faglig inspiration, skaber nye relationer og styrker deres ståsted i livet

En strategi for fremtiden

Nørgaards Højskole har ligget i Bjerringbro i 52 år. For at sikre, at vi også fremover er en attraktiv uddannelsesinstitution med et højt aktivitetsniveau, er det nødvendigt, at vi holder højskolen opdateret og relevant, både hvad angår fag, bygninger og kultur. Vi må følge med tiden, så vi kan blive ved med at være interessante for elever, kursister, kunder og medarbejdere.

Et af højskolens strategiske mål er at styrke den naturvidenskabelige profil for dermed at:

- Bidrage til unges naturvidenskabelige dannelse
- Skille os ud fra andre højskoler
- Tiltrække flere drenge
- Åbne højskolen mod det omkringliggende samfund og etablere et rum for dialog
- Bidrage til Viborg Kommunes styrkeposition inden for grønne uddannelser

“Det grønne hus”

Vi ønsker at opføre en ny undervisnings- og værkstedsbygning, “Det grønne hus”, som skal:

- Danne ramme for fag, der handler om naturvidenskab og fremtidens fødevarer
- Være et grønt forsamlingshus, hvor elever, ugekursister, borgere, producenter, institutioner, skoler og virksomheder med interesse for den grønne omstilling kan mødes om
- foredrag, workshops og debat
- Være et modeksempel på et klimaneutralt hus, hvor de nyeste teknologier inden for energiforsyning, vandgenanvendelse, affaldshåndtering, klimastyring osv. implementeres

Vi har endnu ikke besluttet, hvordan “Det grønne hus” skal se ud eller konstrueres.

I første omgang vil vi gerne rejse midler til projektet, for dernæst at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal udforme et bæredygtigt byggeri, hvor de nyeste landvindinger inden for materialer og teknologi tages i brug.

Renovering og nybyggeri

Desværre er det ikke muligt for folkehøjskoler at låne penge til nybyggeri.

Med en bygningsmasse fra 1970'erne har vi store udgifter til vedligehold, ligesom vi selv har finansieret de seneste to nybyggerier: Keramikværksted (2020) og Ny spisesal samt udvidelse og renovering af køkken (2023).

Vi har udarbejdet en 10-årig plan for renovering og nybyggeri, og der er stadig renoveringsopgaver at tage fat på - over de næste par år skal alle højskolens tage fx skiftes. Derudover er det vores håb at kunne opføre to nye bygninger: "Det grønne hus" (2025-26) og "Det kreative hus" (2031).

Økonomi

Viborg Kommune ansøges om tilskud på 10 mio. kr. til opførelse af "Det grønne hus". Vi regner med, at det samlede budget inklusiv udearealer, vækstcontainere og inventar lander på ca. 15 mio. kr. inden vi er færdige med projektet.

Det resterende beløb samt de øvrige projekter i 10-årsplanen realiseres via fondsmidler og egenfinansiering.

Til gavn for borgere og virksomheder i Viborg Kommune

Der er mange gode grunde til at støtte opførelsen af "Det grønne hus":

- Det understøtter, at højskolen også fremover kan tiltrække et stort antal elever, kursister, kunder og arbejdskraft til kommunen
- Det tapper ind i Viborg Kommunes styrkeposition på det grønne område inden for uddannelse og forskning
- Højskoleelever med naturvidenskabelig interesse præsenteres for de grønne uddannelsesmuligheder i Viborg Kommune
- Det skaber forbindelser mellem virksomheder, institutioner, producenter og iværksættere, der arbejder med fødevarerproduktion, energi og vandforsyning
- Det vil være et grønt forsamlingshus for alle kommunens borgere og virksomheder
- Det vil være et udstillingsvindue for virksomheder og fødevarerproducenter, som arbejder med nye grønne teknologier og bæredygtige løsninger



Om Nørgaards Højskole

Selvejende institution

Nørgaards Højskole er en selvejende institution, som får grundtilskud og taxametertilskud fra staten. Den blev grundlagt i 1955 i Hadsten af Arne og Johanne Nørgaard. I 1972 flyttede højskolen ind i helt nyopførte lokaler i Bjerringbro, lige overfor Bjerringbro Idræts- & Kulturcenter.

En stor højskole

Nørgaards Højskole er en af landets største, med 230 sengepladser. Hvert år benyttes faciliteterne af omkring 3500 personer, hvilket svarer til 40-45.000 overnatninger eller over 250.000 måltider og mellemmåltider.

Vi tiltrækker unge og ældre fra alle egne af landet, blandt andet kommer mange fra Københavnsområdet.

Nørgaards Højskole er altså med til at sætte Viborg Kommune på landkortet.

Sund økonomi

For 25 år siden var en række højskoler luknings-truede, heriblandt også Nørgaards Højskole. Men efter et langt sejt træk, står vi nu med en solid økonomi, hvor vi i 2023 har haft en omsætning på 38 mio. kr.

Overskuddet anvendes løbende til at renovere og vedligeholde faciliteterne samt til at udvikle højskolen.

Aktiviteter

Vores forretningsstrategi har i flere år baseret sig på tre aktivitetsområder:

- **Lange elever:** Ca. 160-180 unge mennesker i alderen 18-28 år, som er på højskole i 4-5 måneder, enten om foråret eller efteråret
- **Ugekurser:** ca. 2700 deltagere i alderen 55+, som er på højskole i en uge. Disse kurser er jævnt fordelt over hele året: forår, sommer, efterår, jul og nytår
- **Udlejning:** Har vi ledig kapacitet, udlejer vi lokaler til dagsmøder, døgnmøder, pædagogiske dage, kurser, private fester og meget andet

Lokalt forsamlingshus

Højskolen er derudover en vigtig kulturinstitution i lokalområdet.

Vi gør meget ud af at invitere borgere indenfor til et hav af arrangementer.

Her mødes de lokale med højskoleelever og ugekursister på tværs af alder og baggrund. Det kan være til foredrag, koncerter, sangaftener, workshops, markeder eller debatter.

Men vi afholder også større arrangementer som koncert med Steffen Brandt, Grøn Dialogkaffe med Özlem Cekic, forskellige vælgermøder osv.

Hver måned afholdes en højskoleaften i samarbejde med Bjerringbro Højskoleforening. Til disse arrangementer er der typisk mellem 150-300 deltagere.

Vi støtter desuden op om arrangementer i Viften, Bjerringbro Biograf og Bjerringbro Byforum, ligesom vi bidrager til Kulturugen i Bjerringbro.



Stor faglig spredning

Nørgaards Højskole er en almen højskole, som fagmæssigt spænder bredt. Der er fokus på:

- **Kultur og kreativitet**, hvor man lærer om vores fælles historie og kulturelle baggrund, og hvor man fordyber sig og eksperimenterer med de kunstneriske processer for at finde sit eget udtryk
- **Krop og sundhed**, hvor man udforsker og udfordrer sine egne grænser og lærer at bruge hænder og krop på nye måder
- **Natur og mad**, hvor man kommer tættere på naturen, lærer at færdes i den og at finde føde i den
- **Samfund og demokrati**, hvor man øver sig på at indgå i forpligtende fællesskaber

Halvdelen af undervisningen er af alment-dannende karakter. Det handler om folkelig oplysning, livsoplysning og demokratisk dannelse.

10 linjefag

Hver elev har to linjefag.

De kan vælge mellem følgende:

- **Skuespil**
- **Vild mad & Bryg**
- **Keramik**
- **Friluftsliv**
- **Politik & Samfund**
- **Adventuresport**
- **Bæredygtighed**
- **Musik**
- **Kunst**
- **Dans**

Dertil kommer en lang række valgfag.

Mange emner på ugekurser

Vi tilbyder ugekurser inden for en bred vifte af forskellige emner, som fx Det levende Køkken, Keramik, Strik, Ølbrygning, Japansk Håndværk, Golf, Bridge, Vandring, Klassisk Højskole, Aktivt Seniorliv, Klassisk Kor, Havkajak etc.

Derudover samles alle deltagerne til morgensamlinger, foredrag, koncerter, udflugter og aktiviteter.



Elever

På de nuværende lange ophold kommer eleverne med følgende baggrunde:

- STX: ca. 70%
- HHX, HTX, EUX, EUD: ca. 5%
- Uden ungdomsuddannelse: ca. 5%
- Pit-stop-elever: ca. 10%
- Udlandet: ca. 5%

Aldersmæssigt er eleverne mellem 18-28 år, og de kommer fra alle egne af landet.

Efter Corona ser vi en tendens til, at en stadig større andel af eleverne er piger.

Ugekursister

Vores ugekursister kommer fra hele landet, med vidt forskellige baggrunde, interessefelter og livshistorier. De er typisk i aldersgruppen 55+.

De kommer pga. kursernes emner og bliver ofte overrasket over alt det de får med sig i form af hele højskoledelen og fællesskabet.

Udlejningskunder

Hvert år indtager forskellige grupper af udlejningskunder vores lokaler.

Det kan være til dagsmøder, døgnmøder eller private fester.

Blandt de faste kunder er Grundfos, Viborg Ungdomsskole, Syddansk Universitet, Musiklærerforeningen, Rotary, Kvisten, Klejtrup Musikefterskole, Danmarks Lærerforening m.fl.

Værdigrundlag

Nørgaards Højskole er en almen højskole med rødder i den grundtvigske højskoletradition.

Vi ønsker at være højskole for det hele menneske, hele livet. I undervisning og samvær arbejder vi med folkelig oplysning, livsoplysning og demokratisk dannelse.

Vi ønsker at skabe rammerne for den enkeltes personlige og faglige udvikling i et stærkt fællesskab og arbejder ud fra følgende værdier:

- **Fællesskab:** Vi møder dig i øjenhøjde, med nærvær, interesse og humor. Vi ser værdien i det enkelte menneske og styrken i mangfoldigheden
- **Faglighed:** Vi brænder for det, vi laver, og giver dig kvalitet, indhold og inspiration
- **Engagement:** Vi synes det er væsentligt, at man gennem indsigt og udsyn finder en plads i samfundet og tager aktivt del i det. Sammen finder vi mod til at diskutere og vilje til at handle.



Hvorfor naturvidenskab?

Verden kalder på naturvidenskabelig dannelse

Vi står over for en række verdensomspændende vilde problemer, som kræver nye kreative løsninger, blandt andet i forhold til kriserne i klimaet, miljøet og biodiversiteten. Samfundet har brug for mennesker, som interesserer sig for fremtidens smarte grønne løsninger, blandt andet inden for energi, vandforsyning og fødevarerproduktion.

Som højskole ønsker vi at tage aktivt del i samfundsudviklingen, og ruste unge til at konfrontere disse verdensomspændende udfordringer på kvalificeret og kreativ vis.

Det er vores overbevisning, at det i fremtiden kræver naturvidenskabelig dannelse at kunne indgå aktivt og medskabende i opbygningen af vores demokrati.

Højskolen tilbyder et særligt dannelsesrum

Som højskole kan vi tilbyde et alternativt rum for debat og refleksion. Vi har tradition for at arbejde med en kombination af det videnskabelige, det politiske, det praktiske, det filosofiske og det poetiske.

Vi har både fokus på undervisning rettet mod hænderne, mod hovedet og mod hjertet.

Det er vores ønske at sætte fokus på naturvidenskabelig dannelse og menneskets forhold til naturen både på et praktisk, men også på et mere eksistentielt plan, for derigennem at give eleverne håb og handlekraft.

En helt særlig højskole

Langt de fleste højskoler, som arbejder med grøn omstilling og bæredygtighed, fokuserer på at etablere permakulturer, skovhaver og vilde haver for at fremme biodiversiteten. De fleste tiltag sker ud fra en humanistisk eller samfundsfaglig vinkel.

Stort set ingen højskoler profilerer sig på naturvidenskab. Med en naturvidenskabelig profil kan Nørgaards Højskole således sikre sig en særlig markedsposition.

Nye målgrupper

Vi ser ind i en fremtid med faldende ungdomsårgange og et stigende antal ældre. Hvis vi vil sikre vores forretningsmodel, skal højskolen også være relevant for andre typer af unge, end dem vi kender nu.

Vi vil gerne nå unge, som interesserer sig for naturvidenskab og den grønne omstilling, og som fx ønsker et liv som landmand, gartner, ingeniør, biolog, mikrobiolog eller inden for forsyning, fødevarerproduktion eller affaldshåndtering.

Højskoleopholdet kan på den måde ses som en mulighed for, at unge kan afsøge det naturvidenskabelige felt, før de søger ind på en videregående uddannelse eller ud på arbejdsmarkedet.

Men ønsket er også, at vi, med mere praktisk anlagte fag, kan skabe rum for, at flere unge uden ungdomsuddannelse kommer på højskole. Vi har et mål om at styrke mangfoldigheden i elevsammensætningen og ønsker at gøre en aktiv indsats for at løfte flere unge videre i uddannelse og job.

Derudover håber vi med en naturvidenskabelig profil at tiltrække flere drenge.

Hvad betyder det for Viborg?

En strøm af gæster til kommunen

Hvert år valfarter omkring 3500 mennesker til Nørgaards Højskole. Både de unge elever og de ældre kursister kommer fra hele Danmark. De oplever, hvad Viborg Kommune har at byde på. De imponeres over og benytter de gode idrætsfaciliteter i Bjerringbro. De handler i byens butikker og deltager i kulturelle arrangementer.

De er på udflugter i lokalområdet og indtager naturen på vandreture med fortælling. De sejler i kajak på Tange Sø, bader i Gudenåen, klatrer i træer og kører på mountainbike i Hjermind skov. De overnatter ved Kjællinghøl og sanker spiselige urter i skoven.

Men først og fremmest tager de hjem og fortæller venner, familie og bekendte om alt det, Viborg Kommune har at byde på.

Tiltrækning af arbejdskraft

Nørgaards Højskole tiltrækker medarbejdere fra Midt- og Østjylland. Størstedelen af det teknisk-administrative personale bor i kommunen. Men en del af lærerne begynder med at bo i Aarhus, for sidenhen at flytte hertil. Først bor de ofte i højskolens boliger, nogle år senere ender en del af dem med at slå sig permanent ned i kommunen med deres familier. Inden for de sidste seks år har fem ansatte købt fast ejendom i kommunen.

Nye samarbejder

Nørgaards Højskole ligger i Bjerringbro og dermed i Viborg Kommune, som er landets tredjestørste landbrugskommune. Rundt omkring os er der adskillige producenter, landmænd, forskningsinstitutioner, skoler, virksomheder og iværksættere, som arbejder med fødevareproduktion og grøn omstilling.

En naturvidenskabelig profil giver Nørgaards Højskole nye muligheder for at række ud mod det omkringliggende samfund og etablere kontakt og samarbejde på tværs af feltet.

Målet er at præsentere de unge for et bredt spektrum af professionelle aktører og dermed styrke deres tro på, at et lille land som Danmark kan og bør være dagsordensættende.

Vi er godt i gang med at etablere netværk og er indtil videre i kontakt med:

- AU Viborg i Foulum
- Maskinmesterskolen i Viborg
- Asmildkloster Landbrugsskole
- Himmerlands Ungdomsskole, som næsten er selvforsynende
- Energimuseet
- Naturvidenskabernes Hus
- Permakulturhaven Myrrhis, som ligger i Friland
- Dan Roots
- Poul Due Jensen Fonden

Derudover er vi med i:

- Netværk for højskoler, der arbejder med bæredygtighed
- Projektet "Jordbrugets dannelsespotentialer", et tværgående initiativ med ambition om at fremme bæredygtig dannelse på højskoler og efterskoler

Grønt forsamlingshus

Diskussionen af, hvordan vi skal forvalte naturen i fremtiden, og hvad vi skal leve af, er ofte kendetegnet ved store følelser, stolte traditioner, stærke holdninger og markante synspunkter. Mange gange ender diskussionerne med grøftegravning og mudderkastning.

Der er brug for at skabe et rum, som fremmer en langt mere frugtbar dialog. Hvor man kan blive klogere på Den grønne omstilling. Hvor man kan mødes og i fællesskab skabe drømme og visioner om fremtidens Danmark, opsætte ambitiøse og kreative mål og være med til at formulere, hvordan vi når derhen.

Højskolen er mester i at skabe møder mellem forskellige mennesker og synspunkter, og med "Det grønne hus" kan vi for alvor invitere indenfor til arrangementer, der har den grønne omstilling på dagsordenen, og som kombinerer viden, workshops og dialog.

I år har vi fx afholdt arrangementerne:

- "Grønne haver" - hvor lokalbefolkningen inviteres indenfor til foredrag og workshops om gravefri køkkenhave, vilde haver og produktion af mikrogrønt
- "Grøn dialogkaffe", hvor Özlem Cekic, Brobyggerne og højskolen inviterede til debat om fremtidens landbrug, et arrangement, som også involverede workshop med elever på Asmildkloster Landbrugsskole
- Foredrag v. professor Jan Nørgaard fra AU Viborg om nye proteinkilder

Viborgs grønne styrkeposition

Med en naturvidenskabelig, grøn profil vil Nørgaards Højskole kunne bidrage til at konsolidere Viborg Kommune som en attraktiv by for unge, der ønsker at uddanne sig inden for den grønne omstilling.

Undervejs i opholdet vil højskoleeleverne besøge kommunens uddannelses- og forskningsinstitutioner, som arbejder med grøn omstilling, og forhåbentlig vil nogle af dem få lyst til at uddanne og bosætte sig i kommunen.

Endelig er det oplagt, at "Det grønne hus" danner ramme for aktiviteter i forbindelse med Viborg Kommunes indsats "Grønne sammen".





Det grønne hus projektbeskrivelse





Nørgaards Højskole ønsker at styrke unges naturvidenskabelige dannelse

Nørgaards Højskole ønsker at styrke unges forbindelse til og forståelse for naturen samt vække deres interesse for naturvidenskab, ny teknologi og digitale løsninger.

I den forbindelse ønsker vi at opføre en ny undervisnings- og værkstedsbygning: "Det grønne hus", som udover undervisningslokaler og fællesrum består af fire væksthuse og et multifunktionelt uderum.

Undervisning
i huset
og med huset

Fokus på
fødevareproduktion,
energi
& klima

Her er unges
forståelse for
natur og
naturvidenskab
i centrum

**En krydsning mellem
en traditionel naturskole,
et eksperimenterende laboratorium
og et moderne madværksted**

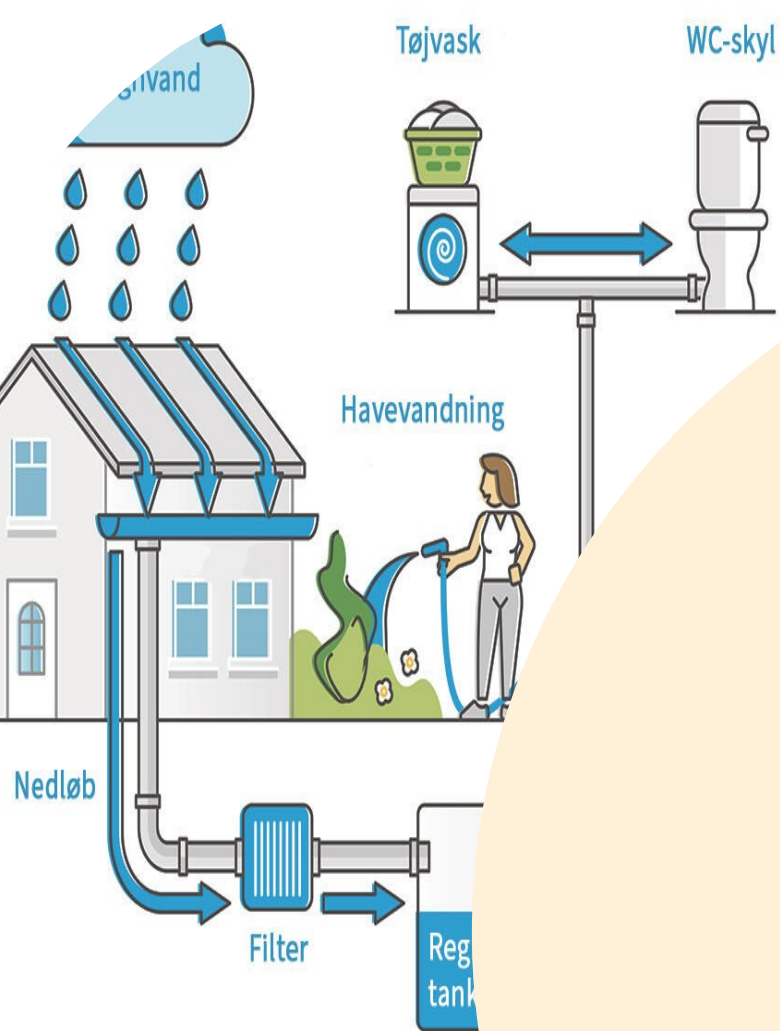


...alt sammen som
en naturlig del af
hverdagen
på højskolen

Arkitektonisk er
"Det grønne hus"
et modelhus,
som i konstruktion
og materialevalg
bygger på
de nyeste teknologier
og løsninger
inden for
bæredygtigt byggeri

**Bæredygtig
arkitektur
& nye
teknologier**





Vi vil gerne bygge et hus, hvor det tilstræbes at der arbejdes med:

- Bæredygtige materialer og konstruktioner
- Genanvendelse af materialer fra eksisterende byggeri på grunden
- Energooptimering i form af fx solenergi til el og opvarmning
- Mindskning af vandforbrug, genanvendelse af vand, inddragelse af regnvand, rensning af spildevand i samarbejde med Grundfos
- Udnyttelse af tagflader
- Krav til fødevarer sikkerhed og opbevaring, fx i kælderetage
- Genanvendelsesmuligheder ved evt. fremtidig nedbrydning
- Selvforsyning samt integration af beplantning på og omkring byggeriet

Undervisningen kommer til at foregå i og omkring bygningen, men også med bygningen.

Det er væsentligt for os, at "Det grønne hus" bliver et model eksempel på et klimaneutralt hus, hvor de nyeste bæredygtige materialer og konstruktionsprincipper kombineres med de nyeste teknologier inden for energiforsyning, vandgenanvendelse, affaldshåndtering, klimastyring osv.

Vi har endnu ikke besluttet, hvordan "Det grønne hus" konkret skal se ud eller konstrueres.

I første omgang vil vi gerne rejse midler til projektet, for dernæst at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal udforme et bæredygtigt byggeri, hvor de nyeste landvindinger inden for materialer og teknologi sættes i spil.

Det er væsentligt for os, at byggeriet tænkes cirkulært, så der hverken tabes kostbare ressourcer undervejs i opbygningen eller når huset engang i fremtiden måske har udtjent sit formål.



Placering & faciliteter



”Det grønne hus” kommer til at ligge på en grund lige over for Bjerringbro Idræts- og Kulturcenter, ved indgangen til højskolen.

Med sine organiske former, sin markante arkitektur og smukke naturmaterialer vil den 300 m² store bygning blive et vigtigt vartegn for højskolen.

Indenfor fordeles arealet mellem:

- Det grønne madværksted / laboratorium, som indeholder et skolekøkken med traditionelt køkkenudstyr. Her findes også mere avanceret inventar, som dels kan anvendes i tilberedningen af velsmagende retter, dels til forlængelse af fødevarernes holdbarhed
- Det multifunktionelle fællesrum, som anvendes til mere teoretisk undervisning, men også til foredrag, workshops og socialt samvær
- Fire depotrum, et teknikrum samt toiletfaciliteter

Udenfor står flere store, innovative væksthuse, som er indrettet i skibscontainere. Her er det med hjælp fra teknologiske løsninger som LED-vækstlamper, gødningsblandere og klimastyring muligt at skabe et justerbart klima, så man kan dyrke salat, urter og mikrogront året rundt, uafhængigt af det danske klima. Der er også mulighed for svampeproduktion og for at holde fårekillingefarm.

Centralt på grunden, i forbindelse med bygningen, ligger et stort udekøkken med tilhørende bålplads, så tilberedningen kan foregå under åben himmel. Endelig er der også afsat plads til komposteringsanlæg og en mindre skovhave.

Med opførelsen af ”Det grønne hus” og udeområdet bliver det muligt at åbne op til et eksisterende gårdmiljø, som ligger centralt på højskolen, og som kan danne ramme for socialt samvær fagene imellem.

Grønne fag



”Det grønne hus” vil danne ramme for undervisning i en række forskellige fag, både linjefag, valgfag og ugekurser, der kredser om fødevareproduktion, energiforsyning og bæredygtighed.

Højskolens fagudbud justeres løbende. Her følger en beskrivelse af de fag, som fremover kommer til at fylde ”Det grønne hus”.



Fremtidens fødevarer

Søstjerner, græs, sukkertang, 3D-printet mad, alger der smager af bacon, sprøde insekter eller kunstige bøffer? På linjefaget "Fremtidens fødevarer" undersøger vi, hvad vi skal leve af i fremtiden.

Vi dyrker vores egen mad, tilbereder velsmagende retter og lærer at gøre produkterne langtidsholdbare.

I væksthuse dyrker vi vores egne salater, urter og mikrogrønt. De er indrettet i store skibscontainere, hvor vi kan styre temperatur, vanding og gødning fra computeren. Vi har også en container, hvor vi dyrker svampe i kaffegrums fra højskolekøkkenet, og en, hvor vi har vores egen farm med fårekullinger, som lever af restprodukter fra højskolens ølproduktion.

Med disse forskellige fødevarer lærer vi at skabe CO₂-neutrale retter, som både er velsmagende, har en god konsistens, ser indbydende ud og giver os de proteiner, vi har brug for. Vi lærer også, hvordan man kan dyrke mikrogrønt i vindueskarmen og selv få gang i svampeproduktionen derhjemme.

Derudover skal vi også prøve at dyrke en bøf i en petriskål, at producere dyrefri kød og mælk og at passe vores skovhave.

Faget kombinerer teori om smag, sundhed og bæredygtighed med besøg hos producenter, virksomheder, forskningsinstitutioner og uddannelsessteder, der arbejder med grøn omstilling. Her møder vi professionelle fødevarerproducenter, forskere og praktikere.

Vi hører om deres overvejelser, holdninger, erfaringer og drømme, når vi blandt andet besøger:

- Et mikrobrug, som dyrker permakultur og skovhave
- En storproducent, som dyrker grøntsager, både økologisk og traditionelt
- Et vertikalt landbrug, som dyrker mikrogrønt vha. moderne teknologi

På dette linjefag får du både teoretisk indsigt og praktisk erfaring, som ruster dig til at deltage i samfundsdebatten på oplyst baggrund og til at foretage velbegrundede valg.

Vild mad og bryg

Dette linjefag handler om friluftsoplevelser med mad og drikke. Vi sanker i naturen og leger med smag og dufte, når vi griller, ryger, bager, sylter, salter samt brygger og fermenterer. Udenfor over bål, i ovn eller på grill eller indenfor i højskolens nye madværksted.

Med det nye nordiske køkken har mange traditionelle fremstillingsmetoder og råvarer fra det danske landkøkken atter vundet indpas i private husholdninger og finere restauranter.

Der syltes, saltes, og fermenteres som aldrig før. Der bliver bagt brød på surdej, kogt saft og syltet af vilde bær og frugt og brygget cider, øl og snaps med stadig nye smagsvariationer. Urter, ukrudt og utraditionelle planter sankes i naturen og indgår i både hverdagsmenuer og festmiddage.

Samtidig eksperimenteres med helt nye kilder til fødevarer og nye teknikker til produktion af mad.

På dette linjefag lærer du en masse om gærcellers, enzymer og mælkesyrebakteriers rolle i mikrobiologien og i madlavningen.

Du får hands-on-erfaring med processerne og oplever også, hvad der sker, når det går galt undervejs.





Bæredygtighed

Bæredygtighed er mere end blot et begreb – det er en bevægelse, en lidenskab og en måde at se verden på. Det er en invitation til at udfordre status quo, til at grave dybere og til at handle. Velkommen til vores bæredygtighedslinje, hvor vi ikke kun taler om forandring – vi gør den til virkelighed.

Verdens tilstand kan være svær at overskue. Hvad skal man tro på, og nyter det hele noget? Linjefaget Bæredygtighed giver dig en solid ballast til at kunne navigere og træffe dine egne valg. Det handler om DIN hverdag og vores fælles fremtid.

Linjefaget er for dig, der gerne vil blive klogere på bæredygtighed både på det store globale plan, men også på et mere personligt plan, hvor du får en masse værktøjer og viden, til at leve et mere bæredygtigt liv. Det er et fag, hvor vi i fællesskab søger at blive klogere og blive inspireret, uden at dømme hinanden og hvor du ikke skal leve op til bestemte idealer.

Sammen bliver lærere og elever klogere på bæredygtighed i forhold til energi, affald, mad, transport, underholdning, kultur, kommunikation, tradition, politik og aktivisme.

Der arbejdes med hverdagseksperimenter, hvor formålet er at sætte fokus på indgroede vaner, og der arbejdes med konkrete, praktiske projekter. Men der arbejdes også med de bagvedliggende eksistentielle spørgsmål og den psykiske påvirkning de verdensomspændende problemstillinger har på os som mennesker.



Fermentering

På dette valgfag lærer du at behandle sommerens frugter, bær og grøntsager, så de kan holde sig og spises langt ind i de mørke vintermåneder.

Fermentering er en gammel konserveringsmetode, hvor man benytter grøntsagernes egne sukkerstoffer til at konservere.

Ved en fermentering omdanner mikroorganismer - som f.eks. mælkesyrebakterier - sukkeret i grøntsager til bl.a. mælkesyre, eddikesyre og kuldioxid. Det gør fødevarer sure og beskytter mod vækst af uønskede forrådnelsesbakterier og sygdomsbakterier, som ikke kan vokse i tilstrækkeligt sure fødevarer.

Korte kurser

I "Det grønne hus" afholdes også en række ugekurser med indhold, der kredser om fødevarerproduktion og natur, eksempelvis "Det grønne køkken", "Det levende køkken", "Fremtiden for dansk landbrug", "Sankning & fermentering", "Ølbrygning & Cider" m.fl.

Naturfilosofi

På dette valgfag sættes samtidens problemstillinger i historisk og filosofisk perspektiv.

Hvordan har mennesket forholdt sig til naturen gennem tiden? Her kombineres eksistentielle overvejelser om vores forhold til naturen med konkrete filosofiske øvelser i naturen.

Vi vil bruge naturen som udgangspunkt for samtaler og øvelser og arbejder med at bruge vandet, skovene og bakkerne til at finde ro, blive inspireret og klogere på os selv, hinanden og naturen.

Grønt LAB

På dette valgfag arbejder vi med at skabe klimavenlige, bæredygtige løsninger, som du kan anvende direkte i din hverdag.

Vi producerer lamper, som skaber elektricitet vha. tyngdekraften, finder løsninger til genanvendelse af vand og transformerer plastaffald til skønne brugsgenstande.

Faget kombinerer designprocesser, digitale og teknologiske løsninger.

Tidsplan

Fase 1: September 2023 - juni 2024

- Udvikling af det overordnede koncept
- Kontakt med mulige interessenter og samarbejdspartnere
- Ansøgning om midler hos Viborg Kommune

Fase 2: August - december 2024

- Præcisering af indhold og lokalebehov
- Nedsættelse af arbejdsgruppe, som tæller specialister i nye teknologier til vandgenanvendelse, energiforsyning og affaldshåndtering
- Ansættelse af lærer, som sammen med en sparringsgruppe, udvikler på indholdet og fag-sammensætningen
- Projektering af "Det grønne hus" v. arkitekt/ingeniør, udvikling af materiale til udbud
- Ansøgning til Nordea Fondens højskolepulje om midler til indhold og evt. udearealer
- Ansøgning til Poul Due Jensen Fonden
- Udvikling af markedsføringsstrategi for "Det grønne hus" samt nyt linjefag

Fase 3: Januar - marts 2025

- Udbud

Fase 4: April - december 2025

- Det grønne hus opføres

Fase 5: Januar - marts 2026

- Indretning af lokaler
- Indretning af udearealer
- Installering af vækstcontainere

Fase 6: Forår 2026

- Ibrugtagning af lokalerne

Budget

Budget

15.000.000 kr.

ID	Bygningsdel		
		%	DKK
1	Byggeplads	0,5%	75.000 kr.
2	Bygningsbasis inkl. nedrivning	9,0%	1.350.000 kr.
3	Primære bygningsdele	13,0%	1.950.000 kr.
4	Kompletterende bygningsdele	12,0%	1.800.000 kr.
5	Overfladebygningsdele	13,0%	1.950.000 kr.
6	VVS- og ventilationsanlæg	6,0%	900.000 kr.
7	El- og mekaniske anlæg	6,0%	900.000 kr.
8	Inventar	4,0%	600.000 kr.
9	Totalrådgiveromkostninger	7,5%	1.125.000 kr.
10	Byggeledelse	1,0%	150.000 kr.
11	Landskab	4,0%	600.000 kr.
12	Skibscontainere/ Vækstcontainer inkl. installation	14,0%	2.100.000 kr.
13	Uforudsete udgifter	10,0%	1.500.000 kr.
I alt	Anlægsomkostninger i alt	100,0%	15.000.000 kr.

Langsigtet plan for nybyggeri og renovering af Nørgaards Højskole 2024-2034



Baggrund

Det går godt på Nørgaards Højskole. Huset er fyldt med glade elever, tilfredse ugekursister og lokale borgere, som flittigt bruger højskolens mange kulturtilbud.

Økonomien er – efter et langt, sejt træk – kommet i en god gænge, og det er igen blevet populært blandt både unge og ældre at tage på højskole.

Nørgaards Højskole blev indviet i Bjerringbro for 52 år siden. Siden da er bygningsmassen blevet udvidet og tilpasset, hvilket har været til gavn for både højskoleelever, ugekursister, udlejningskunder og lokalmiljøet.

Men bygningerne trænger flere steder til en gennemgribende renovering, ligesom nogle af faciliteterne er utilstrækkelige og utidssvarende, hvilket er til gene både for brugerne, men også for de ansatte.

For at sikre, at Nørgaards Højskole fortsat kan være en attraktiv og interessant undervisnings- og kulturinstitution i Viborg Kommune - både for lokale borgere, kommende elever, kursister, gæster, undervisere, kunstnere og ansatte - er det meget væsentligt, at der udvikles og investeres i nye faciliteter samt at de eksisterende bygninger fremtræder inviterende.

Nørgaards Højskole har således lavet en 10-årig projektplan fra 2024 til 2034 på 64 mio. kr. for nybyggeri og renovering. Der justeres løbende undervejs i henhold til højskolens økonomiske forhold.

I det seneste årti har folkehøjskolerne ikke haft en let gang hos de finansielle institutioner, hvilket Nørgaards Højskole flere gange har erfaret. Det har ikke været muligt at låne penge til nybyggeri.

Nørgaards Højskoles 10-årige projektplan er derfor afhængig af en positiv indstilling om anlægstilskud fra Viborg Kommune på 10 mio. kr. til opførelse af "Det grønne hus".

Bygningsmasse

Den oprindelige bygningsmasse fra 1972 består af:

- Køkken, spisesal og pejsestue
- Seks elevfløje
- 2 undervisningsfløje
- Foredragssal
- 2 stk. medarbejderboliger

Siden er følgende bygninger blevet tilføjet:

- Motionssal (1978)
- Svømmehal (1980) samt ombygning heraf til multisal (2012)
- Opførelse af undervisnings- og værkstedsfløj (1980)
- Opførelse af kollegie/beboelsesfløj (1981/1983)
- Udvidelse opholdsstue/formgivningslokale (1984)
- 2 stk. medarbejderboliger (1986)
- Kursusfløj (1987/1996)
- 2 stk. medarbejderboliger (1995)
- Foyer og værksted (2012)
- Elevcafé og fitness (2015)
- Undervisnings- og værkstedsbygning (2020)
- Tilbygning af forsamlings- og spisesal samt udvidelse af produktionskøkken samt nyindretning af eksisterende produktionskøkken (2023)

Efter 52 år står vi overfor større tilbygnings- og renoveringsprojekter, som vi er nødt til at udrulle over flere år, så vi sideløbende fortsat kan afholde højskolens aktiviteter og samtidig også har likviditet til projekterne.

Projektplan for renovering og nybyggeri

Tabel 1 - Tidsplan

År	Beløb I mio. kr.	Delprojekt
2024	0,5	Ny udebelysning I Fiskers Have, Eriksens Have og parkeringsarealer
2024	1,25	Totalrenovering af elevfløj - 9 værelser og 1 fællesrum
2024	0,75	Renovering af lærerboliger fase 1 Bolig 9 C + E
2024	5,25	Udskiftning af tage fase 1 (Bygning A-B-C-D-E-F-G-H-J-K-L-M)
2025 - 2026	15	Byggeri "Det grønne hus", som arbejder med naturvidenskab indenfor klima, energi og fødevarer
2026	1	Renovering af elevfløj - 5 værelser og 1 fællesrum
2026	0,75	Renovering af pejsestuen
2027	1,75	Udskiftning af tage fase 2 (Bygning R-P)
2027	0,50	Udskiftning af ventilationsanlæg på værelsesfløje
2027	1,00	Nyt gulv i multisal + foredragssal
2028	1,5	Renovering af foredragssale og undervisningslokaler fase 1
2028	1,75	Renovering af kursusfløj - 14 værelser
2029	2,5	Nyt garageanlæg til maskiner/biler/trailere
2029	1	Renovering af lærerboliger fase 2 Bolig 9 B

2029	2,25	Udskiftning af tage fase 3 (Bygning 1A - 1B - 1C - 3A)
2030	1,5	Renovering af foredragssale og undervisningslokaler fase 2
2030	0,75	Udvikling og renovering af skolens grønne arealer - fase 1
2030	1,5	Renovering af kursusfløj - 14 værelser
2031	1,25	Renovering af foredragssal og undervisningslokaler fase 3
2031	1,5	Renovering af kursusfløj - 14 værelser
2031	12	Byggeri af "Det kreative hus", en ny undervisnings- & værkstedbygning, med fokus på performance, kunst, lyd og bevægelse
2032	1,5	Renovering af kursusfløj - 14 værelser
2032	0,5	Renovering af lærerboliger fase 2 Bolig 9 F
2032	1	Renovering af kursusfløj - 9 værelser
2032	1	Renovering af foredragssal og undervisningslokaler fase 3
2032	0,5	Renovering af lærerboliger fase 3 Bolig 9 C
2033	1	Renovering af foredragssal og undervisningslokaler fase 4
2033	2	Udvikling af skolens friluftcenter
2034	0,75	Renovering af kursusfløj - 5 værelser
2034	1	Renovering af foredragssal og undervisningslokaler fase 5
I alt	64	

Tabel 2 - Projektfordeling af nybyggeri og renovering af eksisterende anlægsaktiver

Periode	Beløb I mio. kr.	Projektfordeling
2024-33	29,50	Nybyggeri
2024-33	34,50	Renovering og udvikling af eksisterende anlægsaktiver
I alt	64,00	

Tabel 3 - Periodisering af finansiering 2024 - 2034

År	Beløb I mio. kr.	Finansiering
2024-25	7,75	Opsparet likviditet 7,75 mio. kr.
2025-26	16,75	Egen likviditet 3,75 mio. kr. Anlægstilskud fra Viborg Kommune 10 mio. kr. Ansøgte midler fra fonde og øvrige puljer 3 mio. kr.
2026-34	39,50	Opsparet likviditet via alm. drift. 2 mio pr. år. (I alt 18 mio. Kr.) Ansøgte midler fra fonde og øvrige puljer 15,5 mio. kr. Kreditforeningslån, hvis det er muligt, på 6 mio. Kr.
I alt	64,00	

Tabel 4 - Fordeling af finansiering 2024 - 2034

Periode	Beløb I mio. kr.	Fordeling af finansiering
2024-34	29,50	Egen likviditet, delvis via opsparet likviditet og driftsoverskud i perioden
2025- 6	10,00	Anlægstilskud fra Viborg Kommune
2025-34	18,50	Ansøgte midler fra fonde og øvrige puljer
2031-34	6,00	Kreditforeningslån
I alt	64,00	